

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter föreslås bli utökad med bestämmelser som gör det möjligt att under vissa förutsättningar genom en enklare procedur ändra ett tidigare inlösningsbeslut i fråga om områden som genom inlösen är föremål för särskild rättighet. Dessutom

föreslås en ändring av bestämmelserna om utbyte av sökanden av inlösen innan inlösningsbeslutet är avslutat.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Enligt 22 § 2 mom. lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), nedan inlösningslagen, skall, när annan rätt än äganderätt förvärfvas genom inlösen, i ett inlösningsbeslut som avses i 50 § 1 mom. nämnas vilka rättigheter som genom inlösningsbeslutet grundläggs, begränsas eller upphävs. När en särskild rättighet enligt 2 § 2 mom. till användning av ett visst område har grundlagts genom inlösen, har det i inlösningsbeslutet i enlighet med inlösningslagen bestämts för vilket ändamål sökanden får använda området. Om t.ex. rätten att använda ett område för

kraftledningar har förvärfvats genom inlösen, har det i inlösningsbeslutet uttryckligen angetts att ägaren av ledningen har rätt att på det aktuella området placera och underhålla ledningar, stolpar och annan utrustning som behövs för elöverföring. I enlighet med detta har den grundade rättigheten i inlösningsbeslutet definierats på så sätt att nyttjanderätt för kraftledningar grundläggs genom inlösen.

I och med att företagens verksamhetsområden och affärsverksamhet har förändrats och utvidgats har det i praktiken uppstått situationer där sökanden av inlösen efter det att inlösningsbeslutet verkställts hade behövt använda det område

till vilket sökanden genom inlösen har särskild rättighet, för ett ändamål som avviker från inlösningsbeslutet. Vanligen förekommer detta nya användningsbehov parallellt med det ursprungliga användningsändamålet, men till följd av förändrade omständigheter kan den tidigare användningen också bli överflödig. I regel påkallas den nya användningen av ett allmänt behov för vilket inlösningsstillstånd kan beviljas med stöd av 4 § i inlösningslagen.

I synnerhet när dataöverföringstekniken utvecklas kan områden för kraftöverföringsledningar samt kraftöverföringskonstruktioner också användas för placering av optokablar eller teleförbindelseutrustning. Då behövs inte ens nya stolpar på de områden som omfattas av nyttjanderätten, utan det räcker med en extra ledning och smärre utrustning. I praktiken har redan nu optokabel för dataöverföring placerats i den s.k. åskledarvajer som betjänar elöverföringen. Nya åskledarvagnar innehåller t.o.m. optiska fibrer som lämpar sig för dataöverföring. I sådana fall påverkas inte ledlinjens utseende även om inlösningsbeslutet ändras på så sätt att nyttjanderätten gäller också nya användningsbehov. Med tanke på markanvändning, miljöaspekter och samhällsekonomi vore det ändamålsenligt att använda områden för vilka nyttjanderätt tidigare har beviljats samt konstruktioner på dessa områden för nya och ändrade behov.

Enligt gällande lag förutsätts för att ett område skall få användas för ett ändamål som avviker från inlösningsstillståndet och ett inlösningsbeslut som fattats med stöd av det att den som sökt inlösen ansöker om ett nytt inlösningsstillstånd genom vilket den särskilda rättigheten ändras till att omfatta det utvidgade eller ändrade användningsbehovet. I många fall är proceduren med ett nytt inlösningsstillstånd och den inlösningsförrättning som utförs med stöd av tillståndet onödigt långsamma och tunga samt oskäligt dyra. Därför föreslås att till inlösningslagen fogas procedurbestämmelser enligt vilka det användningsändamål som nämns i inlösningsbeslutet under vissa förutsättningar genom en enklare procedur kan ändras för att motsvara det ändrade användningsbehovet.

Enligt förslaget till 72 d § kan lantmäteribyrån genom sitt beslut ändra ett tidigare utfärdat inlösningsbeslut på ansökan

av den som sökt inlösen. En förutsättning för ändringen är att den sökande behöver använda ett område till vilket sökanden genom inlösen sedan tidigare har särskild rättighet, för ett ändamål som avviker från inlösningsbeslutet och att allmänt behov så kräver. En ytterligare förutsättning för denna enklare procedur är att det men eller den skada som en ändrad nyttjanderätt vållar ägarna av det område som nyttjanderätten gäller eller innehavarna av andra särskilda rättigheter i fråga om det aktuella området är ringa. Om de ovan nämnda förutsättningarna för en enklare procedur saknas, skall grundläggandet av ett utvidgat eller ändrat användningsbehov behandlas i normalt förfarande med inlösningsstillstånd och inlösningsförrättning som utförs med stöd av tillstånd. Bestämmelser om detta ingår i 1 mom. i den föreslagna 72 d §.

Innan beslutet fattas skall lantmäteribyrån ge sakägarna tillfälle att yttra sig i frågan. Hörandet sker i samma ordning som i fråga om förfarandet med inlösningsstillstånd. Om lantmäteribyrån med anledning av ansökan konstaterar att det med beaktande av 1 mom. saknas förutsättningar för en ändring av användningsändamålet, skall den överföra ärendet för behandling i ett förfarande för inlösningsstillstånd enligt 2 kap. i inlösningslagen. I ett beslut genom vilket lantmäteribyrån har avgjort ett ärende som gäller ändring av ett inlösningsbeslut kan ändring sökas i den ordning som föreskrivs i fråga om sökande av ändring i förvaltningsärenden. Därför föreslås i 72 d § 2 mom. en bestämmelse om att ett beslut genom vilket en sökandes rätt att nyttja ett område har ändrats skall delges inte bara sökanden utan även de övriga sakägarna genom enskild delgivning.

I många fall leder en utvidgning eller ändring av nyttjanderätten inte till några yttre förändringar i användningen av området eller i områdets framtoning. Därför vållar en ändring av inlösningsbeslutet i vanliga fall inte ägaren eller andra innehavare av särskilda rättigheter skador eller men som måste ersättas. I det nya 72 d § 3 mom. föreslås likväl bestämmelser om att en sakägare som anser att en ändring av nyttjanderätten vållar honom men eller skada kan yrka på ersättning inom en viss tid. Om parterna inte kommer överens om ersättningen inom en av lantmäteribyrån utsatt tid, avgörs frågan vid en

inlösningsförrättning som utförs för detta ändamål. Om inlösaren, efter det att inlösningsbeslutet har ändrats, på det område som nyttjanderätten gäller företar ändringar som ger upphov till sådan skada eller sådant men som inte har beaktats och ersatts redan tidigare, behandlas dessa ersättningar i den ordning som anges i 45 a § i inlösningslagen. I det föreslagna 72 d § 4 mom. ingår en bestämmelse om att behövliga anteckningar skall göras i fastighetsregistret.

I 76 § i inlösningslagen bestäms om byte av sökanden av inlösen i de fall då frågan tas upp medan inlösningsförrättningen pågår. Den myndighet som beviljar inlösningsstillstånd kan på ansökan ge sitt tillstånd till detta, om den tidigare sökanden samtycker och förutsättningarna för verkställigheten fortbestår. Vid behov skall ägarna av den egendom som skall inlösas och innehavarna av nyttjanderätten ges tillfälle att avge utlåtande i saken innan tillstånd beviljas. Om det däremot blir aktuellt att byta ut sökanden av inlösen efter det att inlösningsförrättningen har avslutats och fast egendom har inlösts med äganderätt, sker ägarbytet genom fastighetsöverlåtelse eller något annat fastighetsförvärv enligt jordabalken. Om däremot särskild rättighet har förvärvats genom inlösen, kan denna rättighet överföras på någon annan i enlighet med 72 c § och enligt villkoren i den nämnda paragrafen.

På grund av företagsöverlåtelser och fusioner har det allt oftare blivit nödvändigt att medan inlösningsförrättningen fortfarande pågår byta ut den som söker inlösen. Det kan bli aktuellt att byta inlösare under olika faser av inlösningsförrättningen. När verkställigheten av inlösningsförrättningen ännu är i den fasen att inlösningsstillståndet behandlas, kan ett byte av sökande utan onödigt dröjsmål behandlas samtidigt med den egentliga frågan om inlösningsstillstånd. Om däremot ett byte av sökande tas upp efter det att inlösningsstillstånd har beviljats och medan inlösningsförrättningen pågår, måste inlösningsförrättningen enligt de nuvarande bestämmelserna avbrytas och frågan om ett byte av den som söker inlösen hänskjutas till den myndighet som beviljar inlösningsstillstånd, dvs. statsrådets allmänna sammanträde eller lantmäteribyrån, beroende på vilket slag av inlösen det är fråga om. Detsamma gäller byte av inlösare efter det att inlösningsförrättningen har avslutats men innan inlösningsförrättningen är slutförd enligt 53 §.

Den nuvarande proceduren i ärenden som gäller byte av inlösare är onödigt tung och långsam i de situationer då verkställigheten av inlösningsförrättningen redan har framskridit till inlösningsförrättningen. För att proceduren skall bli lättare och snabbare vore det ändamålsenligt om den myndighet som behandlar inlösningsärendet beslutade om bytet av inlösare. Därför föreslås en sådan ändring av 76 § 1 mom. att ett ärende som gäller byte av inlösare avgörs av inlösningskommissionen, om ansökan görs medan inlösningsförrättningen pågår, och av lantmäteribyrån, om ansökan görs efter det att inlösningsförrättningen har avslutats men innan inlösningsförrättningen är slutförd. Lantmäteribyrån avgör ärendet också i de fall då inlösningsförrättningen behandlas i domstol på grund av besvär.

På motsvarande sätt som i fråga om sådan överföring enligt 72 c § av särskild rättighet förvärvat genom inlösen som sker efter att inlösningsförrättningen har avslutats, kräver också allmänt behov när det gäller byte under inlösningsförrättningen av den som söker inlösen att man ser till att den sökande som kommer i stället för den som ursprungligen sökte inlösen är ett sådant offentligrättsligt eller privaträttsligt samfund som kan söka inlösen och att den inlösta egendomen genom den nya inlösarens försorg kommer att användas för det ändamål för vilket inlösningsstillstånd har sökts eller beviljats. Ett villkor skall dessutom vara att den tidigare inlösaren samtycker till bytet. Därför föreslås en sådan ändring av 76 § 2 mom. att kriterierna för ett byte av den som söker inlösen preciseras på det ovan nämnda sättet och således följer kriterierna i 72 c § för överföring av särskild rättighet.

I 3 mom. föreslås inga ändringar.

Enligt 88 § i inlösningslagen utgör besvär över beslut som innefattar tillstånd till undersökning eller inlösningsstillstånd inget hinder för att en undersökning görs och inlösen verkställs, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat. Eftersom ett beslut som avses i 72 d § 1 mom. och som innefattar en ändring av ett inlösningsbeslut kan jämföras med ett beslut som innefattar ett inlösningsstillstånd, föreslås en sådan ändring av 88 § att det område som ändringen av inlösningsbeslutet gäller på motsvarande sätt kan börja användas enligt ändringsbeslutet trots att beslutet har överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

2. Propositionens verkningar

Om ett inlösningsbeslut kan ändras genom en enklare procedur och om ett ärende som gäller byte av inlösare kan avgöras i samband med den övriga behandlingen av inlösningsärendet, betyder det besparingar både för samhället och för den som söker inlösningsstillstånd. De föreslagna ändringarna försnabbar behandlingen av ärenden samt gör det lättare att använda områden med nyttjanderätt och den utrustning som finns där redan förut för ändrade behov och leder på så sätt till samhällsekonomiska besparingar.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med Lantmäteriverket. Justitieministeriet och handels- och industriministeriet har hörts vid beredningen av ärendet. Propositionen har varit på remiss hos justitieministeriet, handels- och industriministeriet, Fingrid Oyj och Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst. Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 29 juli 1977 om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter
(603/1977) 76 § och 88 § samt
fogas till lagen en ny 72 d § som följer:

8 a kap.

Ändring och upphävande av rättighet och begränsning samt överföring av rättighet

72 d §

Om den som ansöker om inlösen behöver använda ett område till vilket den sökande på grundval av inlösen har särskild rättighet för ett ändamål som avviker från inlösningsbeslutet, kan lantmäteribyrån på ansökan ändra det användningssyfte som nämns i inlösningsbeslutet, om ett allmänt behov det kräver och det men eller den skada som ändringen vållar ägarna av området eller innehavarna av andra särskilda rättigheter som hänför sig till området är ringa. I annat fall skall på ett ärende som gäller ändring av användningssyftet tillämpas bestämmelserna om inlösningstillstånd och inlösningförrättning som utförs med stöd av tillstånd.

Lantmäteribyrån skall innan ett beslut enligt 1 mom. fattas ge dem vars rätt saken gäller tillfälle att inom utsatt tid ge sitt utlåtande om ansökan. På detta förfarande tillämpas 8 och 9 §. Lantmäteribyrån skall utan dröjsmål i den ordning som anges i 9 § 1 mom. förutom sökanden delge också områdets ägare och rättsinnehavare det beslut genom vilket användningssyftet har ändrats. En besvärshandläggning skall bifogas beslutet.

En sakägare som anser att en ändring av användningsändamålet vållar honom men eller skada skall meddela lantmäteribyrån sitt ersättningsyrkande inom sex månader från

det att beslutet har delgetts eller, om ändringen av inlösningsbeslutet har överklagats, inom den nämnda tiden från det att beslutet har vunnit laga kraft. Om parterna inte kommer överens om ersättningen inom en av lantmäteribyrån utsatt skälig tid, avgörs frågan vid en förrättning för vilken gäller 71 § 2 mom. En delgivning som avses i 2 mom. skall innehålla uppgifter om möjligheten att framställa ett ersättningsyrkande.

I fastighetsregistret skall göras behövliga anteckningar om ändringar av inlösningsbeslut och om förrättningar som avses i 3 mom.

76 §

Den som ansöker om inlösen kan bytas ut medan inlösningen pågår, om den tidigare sökanden samtycker till bytet och den nya sökanden lägger fram tillförlitlig utredning, av vilken framgår att den egendom som skall inlösas kommer att användas för det ändamål för vilket inlösningstillstånd har sökts eller beviljats.

Ett ärende som avses i 1 mom. avgörs av den myndighet som beviljar inlösningstillståndet, om en sådan ansökan görs innan frågan om inlösningstillståndet har avgjorts. Görs ansökan medan inlösningförrättningen pågår, avgör inlösningskommissionen ärendet genom ett beslut som fattas vid en inlösningförrättning. En ansökan som har gjorts efter det att inlösningförrättningen har avslutats men innan inlösningen är slutförd avgörs av lantmäteribyrån.

När skäl därtill prövas föreligga, skall

stadgandena i 8 och 9 § tillämpas innan
tillstånd beviljas.

enligt ändringen av inlösningsbeslutet, om
inte besvärsmyndigheten bestämmer något
annat.

88 §

Om inte något annat följer av denna lag,
utgör besvär över beslut som innefattar
tillstånd till undersökning, inlösningsstillstånd
eller ändring av ett inlösningsbeslut inget
hinder för att undersökningen görs,
inlösningsverkställs eller området används

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 1 juni 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Jan-Erik Enestam

Lag

om ändring av lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 29 juli 1977 om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter
(603/1977) 76 § och 88 § samt
fogas till lagen en ny 72 d § som följer:

Gällande lag

Förslag

8 a kap.

Ändring och upphävande av rättighet och begränsning samt överföring av rättighet

72 d §

Om den som söker inlösen behöver använda ett område till vilket denna sökande genom inlösen har särskild rättighet, för ett ändamål som avviker från inlösningsbeslutet, kan lantmäteribyrån på ansökan ändra det användningsändamål som nämns i inlösningsbeslutet, om allmänt behov så kräver och det men eller den skada som ändringen vållar ägarna av området eller innehavarna av andra särskilda rättigheter som hänför sig till området är ringa. I annat fall skall på det ärende som gäller en ändring av användningsändamålet tillämpas bestämmelserna om inlösningstillstånd och inlösningsförrättning som utförs med stöd av tillstånd.

Lantmäteribyrån skall innan ett beslut enligt 1 mom. fattas ge dem vars rätt saken gäller tillfälle att inom utsatt tid ge sitt utlåtande om ansökan. På detta förfarande tillämpas 8 och 9 §. Lantmäteribyrån skall utan dröjsmål i den ordning som anges i 9 § 1 mom. utöver sökanden delge också områdets ägare och rättsinnehavare det beslut genom vilket användningsändamålet har ändrats. Besvärundervisning skall bifogas beslutet.

En sakägare som anser att en ändring av användningsändamålet vållar honom men eller skada skall meddela lantmäteribyrån sitt ersättningsyrkande inom sex månader från det att beslutet har delgetts eller, om ändringen av inlösningsbeslutet har överklagats, inom den nämnda tiden från

det att beslutet har vunnit laga kraft. Om parterna inte kommer överens om ersättningen inom en av lantmäteribyrån utsatt skälig tid, avgörs frågan vid en förrättning för vilken gäller 71 § 2 mom. En delgivning som avses i 2 mom. skall innehålla uppgifter om möjligheten att framställa ett ersättningsyrkande. I fastighetsregistret skall göras behövliga anteckningar om ändringar av inlösningsbeslut och om förrättningar som avses i 3 mom.

76 §

Myndighet som utfärdar inlösningsstillstånd kan på ansökan giva tillstånd till ombyte av sökande till inlösen.

Tillstånd får beviljas endast om den tidigare sökanden samtycker härtill och förutsättningarna för verkställigheten fortbestår.

När skäl därtill prövas föreligga, skall stadgandena i 8 och 9 §§ tillämpas innan tillstånd beviljas.

445

88 §

Såframt annat *icke* följer av stadgandena i denna lag, utgör besvär över beslut som innefattar tillstånd till undersökning eller inlösningsstillstånd *icke* hinder för att undersökning göres och inlösen verkställs, om *icke* besvärsmyndigheten *annorlunda* bestämmer.

76 §

Den som söker inlösen kan bytas ut medan inlösningsförrättningen pågår, om den tidigare sökanden samtycker till bytet och den nya sökanden lägger fram tillförlitlig utredning av vilken framgår att den egendom som skall inlösas kommer att användas för det ändamål för vilket inlösningsstillstånd har sökts eller beviljats.

Ett ärende som avses i 1 mom. avgörs av den myndighet som beviljar inlösningsstillståndet, om en sådan ansökan görs innan frågan om inlösningsstillståndet har avgjorts. Görs ansökan medan inlösningsförrättningen pågår, avgör inlösningskommissionen ärendet genom ett beslut som fattas vid en inlösningsförrättning. En ansökan som har gjorts efter det att inlösningsförrättningen har avslutats men innan inlösningsförrättningen är slutförd avgörs av lantmäteribyrån.

När skäl därtill prövas föreligga, skall stadgandena i 8 och 9 § tillämpas innan tillstånd beviljas.

88 §

Om *inte* något annat följer av denna lag, utgör besvär över beslut som innefattar tillstånd till undersökning, inlösningsstillstånd eller ändring av ett inlösningsbeslut inget hinder för att undersökningen görs, inlösningsförrättningen verkställs eller området används enligt ändringen av inlösningsbeslutet, om *inte* besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Denna lag träder i kraft den 200 .

